

Asia: VN/2215/2025

## **Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?**

Kts. kohta 2

#### **2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?**

Sarastia (Numera Palvelut Oy) kannattaa julkisten hankintojen talousdatan keräämistä ja julkaisemista yhteneväisin määräyksin yhteen paikkaan. Pidämme myös kannatettavana hallituksen esityksen lähestymistapaa kilpailutustietojen keskitetystä hankkimisesta Valtiokonttorin toimesta.

Nyt esitettävä toteutustapa on kuitenkin tietyiltä osin tarpeettoman raskas ja kallis niin tarpeeseen kuin saavutettaviin hyötyihinkin nähden. Laajenevat tehtävät uusien tietojen koostamiseen aiheuttavat kohtuuttoman suuria kertaluontoisia muutuskustannuksia sekä pysyviä lisäkustannuksia ja -työtä ostolaskujen käsittelyyn.

Kunnat, hyvinvointialueet ja palvelukeskukset joutuvat aloittamaan tietojärjestelmämuutosten tekemisen heti lainsäädännön hyväksymisen jälkeen. Siirtymäaika tulee olemaan tiukka, sillä ostolaskutietojen toimittaminen tulee vaatimaan järjestelmämuutoksia jokaisen organisaation talousjärjestelmiin. Tässä vaiheessa ei ole myöskään tietoa siitä, onko kaikkien vaadittujen tietojen lisääminen mahdollista eri järjestelmiin tai niissä oleviin prosesseihin. Järjestelmätoimittajien resurssit tulevat näkemyksemme mukaan olemaan kriittiset.

Alkujaan automaattiseksi tarkoitettu talousraportointi teettää todellisuudessa huomattavan määrän manuaalista työtä, johtuen siitä, että kaikkien vaadittujen tietojen raportointia ei ole mahdollista automatisoida järjestelmien ominaisuuksien ja/tai raportoitavan tiedon laadun vuoksi. Esitetyt uudet raportointivaatimukset jatkavat tällä entuudestaan tutulla linjalla, joiden kohdalla hieman ylemmän tason datan toimittaminen olisi jo täysin tietotarpeita ja muita tavoitteita vastaavaa. Esitetyillä

uusilla tiedoilla on tiheä toimitussykli kuukausittain, joten järjestelmistä tulisi saada tiedot yhdistettyä automaattisesti ilman manuaalista työtä.

Kuvaavaa on, että hankintatietovarannon pilotin alkumetreillä on käynyt ilmi, ettei kaikilla suuremmillakaan toimittajaorganisaatioilla ole ilman järjestelmämuutoksia teknisiä valmiuksia toimittaa kaikkia vaadittuja tietoja laskudatan mukana. Esityksessä ei ole riittävällä tavalla huomioitu yrityksille muutoksesta aiheutuvia kustannuksia ja seurannaisvaikutuksia.

Ostolaskujen tuoterivitietojen toimittamista osana ostolaskuaineistoa Sarastia (Numera Palvelut Oy) pitää ylimitoitettuna ja liian raskaana raportointivaatimuksena. Raportoitavaksi vaadittujen tietojen yksityiskohtaisuus tulee väistämättä kasvattamaan riskiä siitä, että inhimillisten virheiden vuoksi toimitettaviin aineistoihin sisältyy niihin kuulumattomia tietoja. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi laskuriveille toimittajien toimesta kirjatut, hankitun palvelun lopullisena vastaanottajana olleiden henkilöiden nimet taikka varautumiseen ja turvallisuuteen liittyvien hankintojen yksityiskohtaiset tiedot. Esitys pitää sisällään myös salassapitokirjauksen mahdollisuuden laskujen metatietoihin, mutta niidenkin oikeellisuus on laskujen laatijoiden ja käsittelijöiden varassa, eikä inhimillisen virheen riskiä ole mahdollista riittävällä tasolla eliminoida. Esityksen mukaan Valtiokonttorin järjestelmään sisällytettäisiin nimien tunnistamiseen liittyvää automatiikkaa, joka ei kuitenkaan todennäköisesti ole sataprosenttisen toimintavarma, eikä se toisaalta tunnistaisi muista syistä aineistoon kuulumattomia tietoja.

Mikäli tuoterivitiedoista olisi tarpeen säätää nimenomaan hankintatietovarantoa koskevassa laissa, kannattamme Kuntaliiton esitystä, että pykälän edellytys tuoterivitietojen sisällyttämisestä tulee muuttua ehdolliseksi samoin kuin kilpailutustunnisteen lisäämisvelvoitekin on. Kun kilpailutustunnisteen osalta velvoite on ilmaistu sanamuodolla ”tulee sisältää mahdollinen kilpailutustunniste”, myös tuoterivitietojen tulisi olla ilmaistu sanamuodolla ”ostolaskutietojen tulee sisältää mahdolliset erikseen määriteltävät tuotetiedot”. Tällöin laskuille, joilla tuoterivitietoja ei ole, ei tarvitsisi sellaisia erikseen lisätä.

Pilottivaiheessa on jätetty toimitettavan aineiston ulkopuolelle monia ostolaskulajityyppejä, joiden käsittely ostolaskutietojen raportoinnissa ja etenkin niiden käsittelyn automatisointi tulee olemaan käytännön tasolla suuri haaste. Tällaisia ovat mm. luottokorttilaskut, palveluseteleihin ja henkilöstökuluihin liittyvät laskut, kiinteistö- ja tilavuokralaskut sekä lahjoitusrahastojen tai toimeksiantojen varojen käyttöön liittyvät.

### **3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?**

Kts. kohta 2

### **4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?**

Kts. kohta 2

## 5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Kts. kohta 2

Lehtonen Hanna  
Sarastia (Numera Palvelut Oy)